

Inhoudsopgave

1	Algemene inleiding: wat is strafrecht?	15
1.1	Inleiding	15
1.2	Strafrecht: begripsvorming	16
1.2.1	Materieel en formeel strafrecht	16
1.2.2	Commuun en bijzonder strafrecht	17
1.2.3	Wat is strafrecht?	18
1.3	Doel van het Nederlandse strafrecht: handhaving door middel van leedtoevoeging	18
1.3.1	Handhaving van rechtsnormen	19
1.3.2	Strafrechtstheorieën	20
1.3.3	Geweldsmonopolie bij de overheid: het voorkomen van eigenrichting	22
1.3.4	De ultimum remedium-gedachte	23
1.4	Het legaliteitsbeginsel	24
1.5	Samenvatting en conclusie	27
2	Materieel strafrecht: de structuur van het strafbare feit	29
2.1	Inleiding	29
2.2	Vier voorwaarden voor strafbaarheid	30
2.2.1	De eerste voorwaarde: de menselijke gedraging	30
2.2.2	De tweede voorwaarde: delictsomschrijving	31
2.2.3	De derde voorwaarde: wederrechtelijkheid	33
2.2.4	De vierde voorwaarde: aan schuld te wijten	34
2.3	Bestanddelen en elementen	35
2.4	Delictsvormen	37
2.4.1	Formele/materiële delicten	37
2.4.2	Commissie-/omissiedelicten	38
2.4.3	Gekwalificeerde en geprivilegieerde delicten	39
2.5	Misdrijven en overtredingen	40
2.6	Samenvatting en conclusie	42
3	Materieel strafrecht: opzet en schuld	45
3.1	Inleiding	45

3.2	Opzet (dolus)	46
3.2.1	Oogmerk	46
3.2.2	Opzet bij zekerheidsbewustzijn	48
3.2.3	Voorwaardelijk opzet	49
3.3	Schuld (culpa)	53
3.3.1	Wat is schuld?	53
3.3.2	Bewuste schuld	55
3.3.3	Onbewuste schuld	57
3.3.4	Schuld in roekeloosheid	59
3.4	Culpa in causa	61
3.5	Samenvatting en conclusie	62
4	Materieel strafrecht: causaliteit	67
4.1	Inleiding	67
4.2	Het causaal verband	68
4.2.1	De conditio sine qua non	68
4.2.2	De leer van de causa proxima	69
4.2.3	De leer van de 'redelijke voorzienbaarheid'	70
4.2.4	De leer van de 'redelijke toerekening'	71
4.3	Het belang van causaliteit	73
4.3.1	Materiële delicten en opzet	73
4.3.2	Materiële delicten en schuld	74
4.4	Samenvatting en conclusie	75
5	Materieel strafrecht: inperking strafbaarheid (strafuitsluitingsgronden)	77
5.1	Inleiding	77
5.2	Strafuitsluitingsgronden	78
5.3	Rechtvaardigingsgronden	80
5.3.1	Overmacht (rechtvaardigende noodtoestand)	80
5.3.2	Noodweer	81
5.3.3	Het wettelijke voorschrift	82
5.3.4	Het bevoegd gegeven ambtelijk bevel	83
5.3.5	Ontbreken van de materiële wederrechtelijkheid	84
5.4	Schulduitsluitingsgronden	85
5.4.1	Ontoereken(ingsvat)baarheid	86
5.4.2	Overmacht (psychische overmacht)	87
5.4.3	Noodweererces	88
5.4.4	Het onbevoegd gegeven ambtelijk bevel	89
5.4.5	Afwezigheid van alle schuld (AVAS)	90

5.5	Aanvullende voorwaarden voor strafuitsluitingsgronden: proportionaliteit en subsidiariteit	92
5.5.1	Proportionaliteit	92
5.5.2	Subsidiariteit	92
5.6	Samenvatting en conclusies	94
6	Materieel strafrecht: uitbreiding strafbaarheid	97
6.1	Inleiding	98
6.2	Uitbreiding strafbaarheid I: poging en voorbereiding	98
6.2.1	Poging	99
6.2.2	Vorbereiding	101
6.2.3	Vrijwillige terugtred	105
6.2.4	Strafbare poging en voorbereiding: de sanctienorm	106
6.3	Uitbreiding strafbaarheid II: plegen en deelneming	107
6.3.1	Pleger	108
6.3.2	Doen pleger	108
6.3.3	Uitlokker	110
6.3.4	Medepleger	111
6.3.5	Medeplichtigheid	115
6.4	Uitbreiding strafbaarheid III: van natuurlijke persoon tot rechtspersoon	119
6.4.1	Strafbaarheid van rechtspersonen	119
6.4.2	Opdracht- en feitelijk leidinggevers (van een rechtspersoon)	122
6.4.3	Functioneel daderschap	124
6.5	Samenvatting en conclusies	125
7	Formeel strafrecht: inleiding en hoofdrolspelers in het strafprocesrecht	129
7.1	Inleiding	129
7.2	Het strafprocesrecht	130
7.2.1	Gematigd accusatoire procesvoering	130
7.2.2	Doelen van het strafprocesrecht	131
7.2.3	Bronnen van het Nederlandse strafprocesrecht	132
7.3	Hoofdrolspelers in het strafprocesrecht: de verdachte, het Openbaar Ministerie, de politie, de rechter en de advocaat	134
7.3.1	De verdachte	134
7.3.2	De bepaling van artikel 129 Sv	137
7.3.3	Rechten van de verdachte	138

	7.3.4	Het Openbaar Ministerie en de officier van justitie	144
	7.3.5	Politie(ambtenaren)	146
	7.3.6	De rechter	149
	7.3.7	De advocaat	151
7.4		Samenvatting en conclusie	152
8		Formeel strafrecht: de strafprocedure (opsporing, vervolging en berechting)	155
8.1		Inleiding	155
8.2		Vorbereidend onderzoek	156
	8.2.1	Personen met opsporing belast	157
	8.2.2	Aanvang opsporing	159
	8.2.3	Opsporingsbevoegdheden	160
	8.2.4	Controlebevoegdheden	162
8.3		De vervolging	164
	8.3.1	Opportunititeitsbeginsel	165
	8.3.2	Vervolgen en seponeren	167
	8.3.3	Vervolging niet mogelijk	170
	8.3.4	Bezwaar tegen de vervolging	171
	8.3.5	Beklag over (niet verdere) vervolging	172
	8.3.6	Vervolging door middel van de strafbeschikking	174
8.4		De berechting en tenuitvoerlegging	175
	8.4.1	De berechting: onderzoek ter terechtzitting, beraadslaging en uitspraak	175
	8.4.2	Aanvang onderzoek ter terechtzitting en gevolgen opportunititeitsbeginsel	176
8.5		Samenvatting en conclusie	177
9		Formeel strafrecht: dwangmiddelen	181
9.1		Inleiding	181
9.2		Vrijheidsbenemende dwangmiddelen	181
	9.2.1	Het algemene systeem van gronden, gevallen, subject en bevoegde instantie	182
	9.2.2	Staande houden en aanhouding (op heterdaad)	184
	9.2.3	Ophouden voor onderzoek	189
	9.2.4	De inverzekeringstelling	193
	9.2.5	De voorlopige hechtenis	196
9.3		Inbeslagneming en doorzoeken, onderzoek aan kleding en persoon, binnentreding en DNA-onderzoek	205

9.3.1	Inbeslagneming en doorzoeking	206
9.3.2	Binnentreden	216
9.3.3	Onderzoek kleding en aan en in het lichaam	222
9.3.4	DNA-onderzoek	225
9.4	Bijzondere opsporingsbevoegdheden	233
9.4.1	Het eerste domein: titel IVa	234
9.4.2	Het tweede domein: titel V	235
9.4.3	Een georganiseerd verband	235
9.4.4	Het derde domein: titel VB	237
9.4.5	Algemene regels voor de inzet van bijzondere opsporingsbevoegdheden	237
9.5	Samenvatting en conclusie	239
10	Formeel strafrecht: de berechting I (dagvaarding)	241
10.1	Inleiding	241
10.2	De dagvaarding	241
10.2.1	Vier functies van een dagvaarding	243
10.3	De persoonsduidingsfunctie van de dagvaarding	243
10.3.1	Uitreiking van de dagvaarding	244
10.3.2	Het betekenen van de dagvaarding	244
10.3.3	De termijn van dagvaarden	245
10.4	De oproepingsfunctie van de dagvaarding	245
10.4.1	Absolute bevoegdheid	246
10.4.2	Relatieve bevoegdheid	248
10.5	De beschuldigingsfunctie van de dagvaarding: de tenlastelegging	251
10.5.1	Inhoudelijke vereisten tenlastelegging (feit, tijd en plaats)	252
10.5.2	De tenlastelegging moet voldoende feitelijk zijn	254
10.5.3	De tenlastelegging mag niet innerlijk tegenstrijdig zijn	255
10.5.4	De tenlastelegging moet ook de wettelijke voorschriften van het feit vermelden	256
10.6	De wettelijke informatiefunctie van de dagvaarding	256
10.7	Wijzigen en/of aanvullen van de dagvaarding	258
10.7.1	Het wijzigen van de tenlastelegging	259
10.7.2	Het aanvullen van de tenlastelegging	260
10.8	Samenvatting en conclusie	261

11	Formeel strafrecht: de berechting II (het onderzoek ter terechtzitting)	265
11.1	Inleiding	265
11.2	Het begin van het onderzoek ter terechtzitting	266
	11.2.1 Uitroepen van de zaak, personalia, cautie, verwijdering	266
	11.2.2 Verstekverlening	267
	11.2.3 Preliminare verweren	270
	11.2.4 Voordracht van de zaak	270
11.3	Verhoor tijdens het onderzoek ter terechtzitting	271
	11.3.1 Het verhoor van de verdachte	271
	11.3.2 De getuige	272
	11.3.3 Het verhoor van de getuige	276
	11.3.4 Het deskundigenverhoor	281
	11.3.5 Het slachtoffer en de benadeelde partij	284
11.4	Requisitoir, pleidooi, re- en dupliek en laatste woord	287
	11.4.1 Het requisitoir	287
	11.4.2 Het pleidooi	288
	11.4.3 Re- en dupliek	289
	11.4.4 Het laatste woord van de verdachte	289
11.5	Onderbreking, schorsing en sluiting onderzoek ter terechtzitting	291
11.6	Samenvatting en conclusies	293
12	Formeel strafrecht: de berechting III (beslissingsmodel 348/350)	297
12.1	Inleiding	297
12.2	De vier vragen van artikel 348 Sv	298
	12.2.1 De eerste vraag van artikel 348 Sv: geldige dagvaarding	298
	12.2.2 De tweede vraag van artikel 348 Sv: bevoegde rechter	299
	12.2.3 De derde vraag van artikel 348 Sv: ontvankelijkheid officier van justitie	300
	12.2.4 De vierde vraag van artikel 348 Sv: schorsing van de vervolging	303
	12.2.5 Gevolgen beantwoording formele vragen artikel 348 Sv	304
12.3	De vier vragen van artikel 350 Sv	305
	12.3.1 De eerste vraag van artikel 350 Sv: bewijsvraag	306

12.3.2	De tweede vraag van artikel 350 Sv: kwalificatievraag	309
12.3.3	De derde vraag van artikel 350 Sv: strafbaarheidsvraag	309
12.3.4	Gevolgen beantwoording vragen van artikel 350 Sv	310
12.3.5	Delictsomschrijving waar wederrechtelijkheid of schuld een bestanddeel vormen	311
12.4	Vormverzuimen in het voorbereidend onderzoek	314
12.4.1	Vormverzuimen tijdens het voorbereidend onderzoek	314
12.4.2	Sancties met betrekking tot vormverzuimen	315
12.4.3	Gevolgen sancties wegens vormverzuim op beslissingsmodel 348/350 Sv	320
12.5	Samenvatting en conclusie	321
13	Formeel strafrecht: motiveren en rechtsmiddelen	325
13.1	Inleiding	325
13.2	Motiveren van beslissingen	326
13.2.1	Waarom motiveren?	326
13.2.2	Vermelden en/of motiveren van beslissingen	327
13.2.3	Vermelden en motiveren bij toepassing beslissingsmodel 348/350 Sv	327
13.3	Gewone rechtsmiddelen I: hoger beroep	330
13.3.1	Wanneer hoger beroep?	331
13.3.2	Termijnen van hoger beroep	333
13.3.3	Beslissing(en) in hoger beroep	334
13.4	Gewone rechtsmiddelen II: beroep in cassatie	334
13.4.1	Wanneer beroep in cassatie?	334
13.4.2	Termijn cassatieberoep	336
13.4.3	Beslissing(en) in beroep in cassatie	336
13.5	Buitengewone rechtsmiddelen	336
13.5.1	Cassatie in het belang der wet	337
13.5.2	Herziening	337
13.5.3	Wanneer herziening?	338
13.5.4	Beslissing(en) bij herziening	340
13.6	Samenvatting en conclusie	340
14	Materieel strafrecht: sancties	343
14.1	Inleiding	343

	14.1.1	Onderscheid straf en maatregel	344
14.2		Straffen	344
	14.2.1	Hoofdstraffen	345
	14.2.2	Bijkomende straffen	348
	14.2.3	Het rechterlijk pardon	349
14.3		Maatregelen	350
	14.3.1	Onttrekking aan het verkeer	351
	14.3.2	Ontneming wederrechtelijk verkregen voordeel	353
	14.3.3	Schadevergoedingsmaatregel	355
	14.3.4	Plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis	356
	14.3.5	Terbeschikkingstelling	357
	14.3.6	Plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders	360
	14.3.7	Oplegging vrijheidsbeperkende maatregel	361
14.4		Jeugdstrafrecht	362
	14.4.1	Jeugdstrafrecht: de ondergrens	362
	14.4.2	Jeugdstrafrecht: de bovengrens	363
	14.4.3	Toepassing volwassenenstrafrecht ondanks 'jeugdige' leeftijd	363
	14.4.4	Toepassing jeugdstrafrecht ondanks 'volwassen' leeftijd	364
14	14.5	Samenvatting en conclusie	366